

PERIÒDICH VERMELL

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRES ::

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA

TRES CARTAS MÉS

II
EXPLICACIONARRAS

Dedicat per complert a la cria de coloms, no se'l que va passar despres de la meua retirada, pero ja m' ho figuro. Passaria al peu de la lletra tot lo que habia dit jo.

Un dia trucan a casa. Jo era al terrat. Puja la dona y m' diu:—Mira, hi han uns senyors que volen parlar ab tu.

En sent al pis trobo alguns amichs, caps d' ala entre 'ls polítichs avansats. Al véurels de etiqueta vaig pensar: conferencia tenim. Despres del *com va y com ve* entrarem a la qüestió, que era salvar la patria. No m' trobaren desprevíngut, perque durant la meua vida de colomista m' habia dedicat a pensar sobre las grans qüestions de la Humanitat y las petites qüestions dels polítichs, consultant ab molta calma y penetració los llibres mes interessants d' en Proudhon, Rousseau, Laménais, Marx, Saint Simon, Cabet, Fourier, Bakounine y algun altre. En tots ells vaig trobarhi coses bonas y en varios no n' hi faltaban de dolentas, pero aixis y tot aque'stas últimas estaban per sobre las paraulas campanudas de tots aquells que 's precian de polítichs molt avansats y arregladors de la patria.

La lectura de tot lo mes exagerat d' aquells llibres va convéncem d' una cosa: que si la nostra societat no es una solemne utopia, no es cert que hi hagen utopias en las teorías mes rojas.

Anem ara a la conferencia de casa. Aquells individuos me digueren que la patria jeya en la agonía y era necessari que 'ls mes lliberals del país la traguessem de semblant abatiment per medi d' un cambi polítich, y seguidament comensaren a dirme que jo era un puntal que no podia faltar a l' obra de regeneració que 's projectaba, y tants elogis seguían sent de mi que vaig espantarme de lo que m' anaban a

demanar; pero s' acontentaban ab poca cosa: una firma al peu d' un manifest en nom y representació de la classe obrera.

No tenint semblant representació era cosa de pensarshi. Jo n' sé mes de quatre que hi haurian posat lo nom y apellido d' uns de llegirho; pero jo soch d' altre pass.

—Vinga 'l manifest;—vaig dirlos despres de llarga conversa,—hi donaré una mirada, perque la cosa val la pena, y ab firma ó sease firma, segons me sembli, lo retornaré.

—¡Oh! Molt bé, home, molt bé. Vosté es molt atent y no duptem pas que 'l firmará quan hi hage pensat una mica. Miri, vuyt dias hem estat discutintlo y esmenantlo; ja pot contar si estará ben pulit y meditat. Entre otras cosas importants que hi trobará, figura en primer lloch un llamament a la classe obrera... ¿sab? Perque nosaltres hem de donarli los drets que son seus y que ningú pot negarli sino los reaccionaris.

En fi, vaig quedarme ab aquell document, y quan sos autors sigueren fora vaig llegirlo. ¡Quin retrocés! No ho hauria dit may. Aparentment estava redactat en un sentit democrátich, si be esenyaba l' orella en alguna frase posant en dupte que sian realisables las teorías de Proudhon, etc., etc.

Jo, que coneix als firmants d' aquell document, jo que he sentit diferents vegadas de sos llabis afirmacions proudhonianas vaig meditar un rato. No sabia pas trobar lógica entre ells y aquell escrit. La llum, per fi, vingué a mon coneixement.

Los firmants, jo vaig pensar, veuhén be la qüestió; volen retrocedir quatre sigles en lo camí del progrés per conveniencia propia ó per conveniencia de classe. Si hi son per conveniencia propia es que volen llepolejar lo turró y 's donan vergonya de ferho com los altres, com los polítichs madrilenyos, y si hi son per conveniencia de classe, no sé a qué ve demanar l' ajuda dels treballadors, perque aniran contra 'ls interessos d' aquestos.

M' explicaré mes clar.

Lo programa-manifest que tenia entremans contenia alguns punts capitals com los següents: Guerra a la centralisació de Madrid; Guerra a las teorías proudhonianas; Afirmar inconscientment que 'l progrés te límits;

Posar als núvols una somniada centralisació barcelonina;

Demanar ajuda al obrer y no resar gens ni mica dels problemas socials;

Y per fi, allargar la vida al cos corromput de la vella y demacrada societat present per medi de un paliatiu.

Si no fos per estar acostumat a veure que 'ls polítichs madrilenyos no fan altra cosa, quan fan més, m' hauria esgarriat de llegir semblant programa.

Perque:

Es fugir del foch per caure a las brasas, lo sortir de la centralisació *madrilenya* pera anar a parar a la centralisació *barcelonina*.

Es negar la evidencia dir que las teorías de Proudhon sols son aplicables a un país que 's constitueixi avuy. *Querer es poder*, dihen los castellans, y *Si vols ser papa pósatho al cap*, dihem nosaltres. Y volent aquellas teorías, y altres si convé; tart ó dejorn s' alcansarán.

Es voler un petit be al país voler pagar la centralisació barcelonina, y no es voler a la Humanitat deixar de voler, no ja l' autonomia del individuo, ni la del municipi, ni la de la provincia actual; sino tot lo més la insignificant, la microscópica autonomia del Estat, ó sia un globulillo de *autonomia homeopática*.

Lo catalanisme democrátich no vol altre cosa que aquesta medicina, que tampoch ha de curar al malalt.

Per avuy ja he escrit un xich massa. La setmana entrant sabreu la meua resolució sobre un manifest tan *exageradament* lliberal, y democrátich y..... etc., etc.

Vos desitja molta salut,

PERE PAU DE L' ANTONIA

UN DISGUST D' EN FIVALLER

Que los morts deixan sa tomba
 á mitja nit, ja se sab;
 així 'l nostre Fivaller
 que 'n sortís no es gens estrany
 cada nit, quan aquell' hora
 rocava en la catedral.
 Pe 'l carinyo que 'ns professa,
 per amor á la ciutat,
 testimoni del seu acte
 que l' admiran xichs y grans,
 se prenha la molestia
 d' aixecarse d' allí 'hont jau,
 y xano xano se 'n nava
 á Casa de la Ciutat;
 s' enterava del que 's feya,
 res deixava per mirar,
 y tot vist, avans d' anarsen
 sobre las taulas y banchs
 sabís consells hi escribia
 per l' arcalde y concejals.
 Desde ara ja fa alguns mesos
 que la costum ha deixat;
 tranquil se queda en sa tomba
 y d' ella no se 'n mou may.
 Ben clá' ho deya en un paper
 escrit en lletras de pam
 que va trobá un agutzil
 un matí tot escombrant
 la saleta en que l' arcalde
 hi ha establert lo seu despaig;
 diu aixís lo document
 punt per punt tal com está:
 «Indignes ne sou vosaltres
 d' haber nascut catalans...
 Qué habéu fet de l' altivesa
 que tremolenchs y ab esglay,
 a tot hora 'ns confessavan
 á nostres peus los estranys...
 Y de la gran Barcelona
 vos tituleu concejals
 per anar devant d' un bisbe
 baix lo cap á agenollaus...
 No 'us recordeu del impost
 que devengava la carn...
 Una vegada lo rey
 se resistia á pagar,
 y altiu, vulgas ó no vulgas
 á complir vaig obligal.
 No sou fills de Barcelona,
 sou tots un remat de xays:
 pitjor; puig més que bens mansos,
 sou bens mansos y cobarts.
 Faréu ab vostra conducta,
 vuy que 'l sigle va endevant,
 lo que no feyam nosaltres
 allavors, en temps d' atrás.
 Allavors la sepultura
 no 's negava á ningú may,
 perque sabiam de sobras,
 en que fossem ignorants,
 que l' home es y ha de ser lliure
 en lo creure y lo pensar,
 y á no ser com los salvatjes,
 un cos mort es cos sagrat.
 Ara, per la intransigencia
 del element clerical
 y per vostra manúetut
 á lo que ell vol doblegaus,
 los cadáveres dels que morin
 sos ausilis no acceptant,
 per no creure en la eficacia
 á son modo de pensar,
 pitjor que bestias inmundas
 veurém que han de ser tractats,
 la sepultura negantlos
 ab vil cor y mala sanch,
 tenint per repós venjansa
 al sant lloch que 's diu de pau.
 Confós y aturdit ne quedo
 de vergonya, al veure un tal;
 no valia pas la pena
 de á tot un rey imposarm'
 perque humils devant la mitra
 'vuy hagués de contemplar
 als que son mos successors
 de administrar la ciutat.
 Pero no, que no os nombraren
 los vostres concitadans;
 varen ferho los Gutierrez,
 los Rodríguez, los Aznar,
 los Sanchez; tots noms en zeta,
 per nosaltres noms estranys,
 los soldats de vostra guardia
 d' honor, los municipals.

A ells, sí, debeu la banda
 que orgullosos ostentau,
 mes per cap istil' excusa
 aquest fet als meus paysans,
 perque os toleran y aguantan
 y no se os pot agua: tar.
 Jo, cert de que cad' poble,
 com se diu y es be' veritat,
 te 'l govern que se mereix,
 pera no tornar me' vaig,
 fins á tant que Barcelona
 vos honris escalas avall
 del clavró saló de Cent
 que en mal hora trepitxau,
 escombrantne fins la pols
 que dins d' ell hi bagueu deixat.»
 Tal va escriure en Fivaller;
 y com qu' es un mort formal,
 á pesar que 'ls regidors
 que teniam, com se sab,
 si os plau per forsa 'ls negocis
 del comú van deira en pau,
 veyent que 'ls altres, los nous,
 los que ho son per 'vels nombrat
 lo Gobernador civil
 que sol per tots los Gutierrez
 va votar en aquest cas,
 d' esmenar lo desafort
 no fan ni donan senyal,
 ni n' han dit al senyor bisbe:
 —Sab tot alló: s' ha acabat;
 no 'l farà lo cementiri;
 lo fem nosaltres 'en pau,
 si no l' hi agrada lo deira—
 ben resolt no tornarà
 á deixar la seva tomba
 impulsat de un noble afany.
 Y sabent quin es aquest
 y sabent per altre part
 lo que 'ls veda de cumplirlo
 temor ni dupte no hi cap
 de dir are en alta veu
 perque se senti ben clar,
 de tots los barcelonins
 los desitjs intrepudent.
 Vulga la sort condirnos,
 perque no qu' el bon nom de Barcelona,
 que prompte y sense retart,
 quan los morts deixan sa tomba,
 la mitja nit al tocar,
 deixi 'l nostre Fivaller
 la sepultura en que jau
 per dar gloria y per dar fama
 á nostra insigne ciutat
 cada nit, quan aquella hora
 ne toqui la catedral.

Rossendo ARÚS y ARDERIU

FARRO ELECTORAL

L' últim número de *El Guixolense* tot es dedicat á un tal Sr. Sala que vol ser diputat. Biografía, retrato, manifest de *varios electors* sense nom, un article que es un *pugilato* continuat entre l' contrincant del Sr. Sala y aquest bon senyor, crónica de tonterías Camps-Sala, comunicat referent á Camps-Sala, altre comunicat id., id.

Després de tot aixó he mirat si *El Guixolense* portaba 'l sant del dia creyent que podria llegirhi: *San Sala de Pou, ampurdanés y diputado; virgen y mártir.*

Lo manifest dirigit als electors del districte de la Bisbal, insertat en las planas de *El Guixolense* demanant que votin al Sr. Sala diu: «Que no volen un diputat que vaja á las Corts no mes que á lluhir son nom y dir *si ó no*; que no permetarán que sia diputat aquell que vulgui anar á fer 'l vanitós per los salons y carrers de Madrid, y molt méns á qui 's crega que sent diputat sols te de repartir sis creus y sis empleos á sos electors.» Y després de dir aquestas cosas proposan votar al Sr. Sala!

Es d' advertir que sota aquell ampulós manifest no hi ha un sol nom que 'l firmi. ¿Qui será l' autor?

Si jo tingués de votar á l' un ó á l' altre me sembla que 's quedarian ab las ganas, y aixis recomaném als avansats ampurdanesos que ho practiquin. ¿No veyeu lo que passa sempre?

Lo Sr. Magi Lladós y Rius, catalá, home de be, lliberal d' abolengo, etc., etc., etc., ha publicat un escrit dirigit als electors de las aforsas de Barcelona, exposant sos serveys á la patria y als que avuy tenen la paella pel mánech y lamentantse que no li dongan l' apoyo oficial per ser elegit.

Al cap de vall ve á dir que á n' ell lo votin y que no 'l votin.

En qué quedém Sr. Magi?

Lo Sr. P. K., director del periódich dubtós, ha retirat sa candidatura del districte de Sabadell, perque ha vist que encara son verdas.

Ja va la segona.

Aquell bon senyor es tolerant y fins elogia al home del tupé en lo dubtós periódich.

¿Quants desenganys!

Los carlins sempre 'n fan de las sevas.

A Cañete s' han reunit uns 50 homes, casi tots eclesiástichs, y ab armas y fins suposém que ab escapularis, *detentes* y salpacés, perque res falti á la cosa per donarli carácter, recorren lo districte tirant tiros al ayre y movent cada xibarrí que canta 'l misteri, al objecte de fer propaganda y buscar vots pe 'l candidat católich senyor Arribas.

Procediment carcunda pur. Convence á tiros. No en va 's diu que

La cabra tira al monte.

Y 'ls carlistas també; dich jo.

En un poble de la provincia de Granada va presentarse al ajuntament un pretendent á diputat, exposant programas y prometentlos que faria tot lo que ells l' hi demanessin.

—Lo votarém ab una condició, l' hi diuhen.

—¿Quina?

—Que 's comprometi á pagar tots los impostos de la vila.

No cal dir que 'l candidat apretá á corre, renunciand generosamente á la honra de representar aquell poble.

Los castelaristas de Barcelona están en una armonía embafadora.

Los de *La Gaceta* junts ab lo comité sostenen una candidatura.

Los de *La Publicidad* ab los contraris del Comité ne sostenen un altre.

En Castelar prou los hi diu que no donguin l' escándol de duas candidaturas possibilistas.

Pero ells se l' escoltan com qui sent ploure, esperant cada un que 'l altre cedeixi.

Com la democracia de aquestos senyors tota se reduceix á las personalitats, hi ha qui tem que aixó no acabi á cops de sabre.

No tinguin por. No arribará la sanch al riu, encara que anessin á la mateixa voreta del Llobregat.

Lo que sí farán será posar de relleu que, tractantse de possibilistas, podrá dirse alló de Pochs y mal avinguts.

Lo senyor Castelar pert terreno á Huesca.

Y á Barcelona no 'n guanya.

¿Se quedarà al cap-de-vall ab sas aficions fraescas y molta terra á la Habana?

La Redacció de LA TRAMONTANA ha encarregat la confecció de una lápida pera posar en lo lloch ahont reposan los restos del demócrata Arrufat.

Habent mort aquell per qui's feya la suscripció y no quedant cap deute per ell á pagar que sapiguém, del resultat de la suscripció oberta en nostras columnas se'n pagará la lápida y'l que resti será per anar pagant tot lo que's puga'l nitxo que guardan las cendras del conseqüent revolucionari y libre pensador.

No obstant, durant tota aquesta setmana y la entrant, atèndrém qualsevol deute que s'acrediti tenir contra'l citat Arrufat, respecte á sa última enfermetat.

Senyor Rius y Tauler: Tapis lo nas y fassi'l favor de venir á la cuyna de casa.

¿Veú? lo dipòsit de las escombreries ja vessa; fa vuyt dias que no'ia vingut l'escombriayre.

Vosté ha disposat que no's tirin las escombreries al carrer, pero no cuida de fer que's treguin dels pisos.

¡Home de Deu! ¿Que vol que agafem lo cólera? La minyona ja no vol estarse més á la cuyna, puig diu que en la bruticia ja s'hi fan bestioletas.

¿Sab qué podrém fer demá si no ve l'escombriayre avuy?

Posa vosté un municipal al costat de casa, faig baixar jo las escombreries al carrer ab deu pelas á la má, abocan lo cabás, dono las deu pelas, com si m'arranquessin deu caixels, y

*Todo así se satisface
don Gonzalo, de una vez.*

¿No l'hi sembla? donchs entesos.

Per Figueras comensan á mendicar uns quants frares que procuran omplir las alforjas, no suar gayre y treballar gens.

No es mal procediment.

Peró si tothom imitava'ls frares no sé pas com ho arreglariam.

Vaja, vaja; la ganduleria no pot consentirse: qui no treballi que no menji. ¡Ey! aixó no ho dich per aquells treballadors que están en vaga sense ganas.

Parlém per los ganduls de profecia.

Com los frares.

Lo senyor Andrés Corzuelo, redactor, col·laborador ó lo que's vulgui de *La Publicidad*, publicá lo diumenje passat un article sobre la *Consecuencia é inconsecuencia* acabant casi per dir que no existeix l'una ni l'altra.

Y es veritat, segons lo criteri del periódich, pero no segons lo nostre.

Inconsecuencia es á nostres ulls y á los de toda persona formal lo que fan homes com en Castelar (y per ell precisament parlem) que han passat anys predicant una classe de ideas per ferse una posició, y quan han arribat á'n ella, cambian radicalment y predicen tot lo contrari.

Consecuencia... avuy no la podem senyalar porque va tan escassa que no se'n troba per un ull de la cara.

No en va entre'ls lemas del nostre periódich hi ha'l de *salut pública*. Quan arriba á noticia nostra algun de aquets remeys que tot ho curan nos apressurem á posarlo en coneixement dels nostres lectors.

Remey contra'l cólera, (segons lo *Correo catalan*). Se agafan las reliquias de santa Clara y santa Filomena, se posan sota del cuixi del pacient y curat segur.

Remey pe'l mateix mal, (segons un amich nostre que s'hi ha curat: se dona al malalt un bon tros de pa sucat ab'hi y á las 24 horas ya va per sas propias camas á beure aigua fresca á la font del Gat.

Are vostés entre aqueikos dos remeys esculleixin.

Llegeixo en un periódich que un regidor de Ripollet va fer tancar á la presó á una dona, pe'l delictu... de no saber ahont era'l seu marit, al qual buscava aquell esquitj de autoritat.

¡Fins un regidoret de poble! Si continúa per aqueix camí la seguretat individual, aviat no podrém estar tranquilament ni devant de un escombrador de carrers.

Ha arribat á Barcelona una colla de calderers húngaros.

Un amich m'ha dit que venian a veure com feyam aquí las eleccions, per si arriban un dia á ministros en la seva terra.

Estich segur que, si aprenen lo nostre sistema, no perdrán may si algun dia manejan las cireras en qualsevol part.

A Vilanova s'ha celebrat una festa major que semblava feta d'encàrrech pe'l rector.

Figúrintse que entre'ls festeigs hi hagué rosari de l'aurora, professó y funcions de iglesia en commemoració dels fets que han mort defensant la santa religió que equival á dir los que han anat per la montanya saquejant poblacions en nom de la religió.

Per supost que aixó sos son desahogos de la gent carcunda capitanejada pe'l rector, puig la liberal població vilanova no pot fer aliga ni molt méns ab aquestas noxigangas neo-carlotólicas.

Las demás diversions foren de ca'n magriscolis.

Ja se sab; allí ahont se fica massa'l clero tot ho masega ab la seva intemperancia.

Lo dimars de aquesta setmana no pogué lo nostre ajuntament celebrar sessió per falta de asistencia dels regidors.

¡Bona l'hem feta Geroni!

Per fer aixó no's necessitava donar aquella empena als Fontrodona y comparsa.

Se'ns diu si'l senyor Rius y Tauler, en cas de que continués la galvana dels pares de la ciutat, está disposat á ferlos entendre, pe'ls medis que la lley municipal l'hi posa á la má, que quan s'accepta un càrrech públich se tenen de cumplir los debes que'l mateix imposa.

Si aixís ho fes, lo senyor arcalde se'n emportaria un aplauso de tots los barcelonins.

Peró jo crech que no l'arribará á mereixe.

A Sabadell va explotar una caldera matant á dos obrers.

A Cádiz per qüestions del treball se posaren en *huelga* los forners, pero'l gobernador militar maná que'ls soldats pastessen per la població.

Está vist que los obrers serveixen per tot: per morir víctimas del treball; per declararse en *huelga*; per ser soldats y veurers obligats á anar contra sos iguals, contribuint tal vegada á ferlos perdre una causa justa.

Vivim en la millor de las societats possibles.

Habem rebut dos folletos del Sr. Baixeras, á propòsit de la projectada reforma de Barcelona.

Encara que aquest periódich per son género no pot dedicar mes de quatre ratllas á un assumpto tan important, debem dirhi la nostra.

De un dels folletos que hem rebut se treu en clar que molts propietaris y corporacions han fet la oposició al plano del Sr. Baixeras per miras particulars, anteposant sos interessos als del públich.

Nota.—Parlem sense passió, perquè las nostras fincas son l'hospital y l'hospici.

EPÍGRAMAS

Inés, qu'es forta de geni,
va renyí ab lo seu promés,
y aixís ho conta enfadada
á la filla de'n Ferré:
—Lo Batistet es un tonto,
un bestia á no poguer més;
tant y tant me carregaba
que de sobre me l'hi tret.

XARAU

—Alto! d'ahont ve vosté:
digué'l municipal Quadre,
á un home al mitj del carré.
—Jo'vinch de pendre café,
—Si donchs l'agafo per lladre.

RUCH NAERAT

ENDEVINALLA

Tinch sal y no puch salar;
Cremo sense esser foch;
Fumo y no soch fumador;
Endevina lo que soch.

S. MARTÍ

XARADA

Una lletra es ma primera
y tothom menja segona.
Lo tot n'es un nom de dona
que de posaich don' quimera.

SOLUCIONS

A LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

SINONIMIA : Bosch

QUADRAT NUMÉRICH:

9	7	4	3	5
7	4	3	5	9
4	3	5	9	7
3	5	9	7	4
5	9	7	4	3

XARADA : Ca-fe-té

SALT DEL CABALL

Un pinxo pinxant punxava
á la panxa de un panxut,
y'l panxut l'hi deya:—Pinxo,
pinxa net, que pinxas brut.—
Lo pinxo per'xo punxava:
lo panxut tregué un punxó,
dant al pinxo una punxada
de aquellas que «Deu n'hi dó.»

CORRESPONDENCIA

Freixeta Petit. Be, home! S. Piens. (Vilanova). Gracias per las noticias. Lo demás, com vosté comprendrá, no estaria be en lo periódich. Re Sol. Aprofitaré lo pensament. Gracias. Envíhin alguna altra. Julio Jener. Es de carácter purameot literari y la lectora no se'n accontenta d'aquest género. Un altre dia'l podrém servir. Pancha Contenta. Home de Deu: vosté sembla que hage estudiat al seminari. Envíhils al Buriot aquells versos, que s'haurá equívocat de casa! J. Torres. Es massa llarga y poch interessant. Vosté pot ferho be, envihi mes. R. Pich. Flux, noy, molt flux.

LA SINIA DE CAL TURRONER

Núm. 30

LA TRAMONTANA

Pag. 4

—Deixim omplir, senyor Mateu.—Demani tanda si no vol rebre.—Donchs vaig darrera de vostè.—¡Nosaltres som primer! ¡Som primer!—Calleu, tontos, qu' esbalotaréu-l' animal!